СТАНОВИЩЕ

от Богомил Борисов Манов,

проф. д-р в Университет за национално и световно стопанство, гр. София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **„доктор"** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма – „Финанси, застраховане и осигуряване"

Автор: Орлин Ценков Пенев

Тема: **„Управление на агрегирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество (по примера на ЗАД „Алианц България")"**

Научен ръководител: **Радослав Габровски -** проф. д-р във ВУЗФ

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 110 от 31.05.2019 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: **„Управление на агрегирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество (по примера на ЗАД „Алианц България")"** за придобиване на образователната и научна степен „доктор" в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване"

Автор на дисертационния труд е Орлин Ценков Пенев – докторант в самостоятелна форма на обучение към ВУЗФ с научен ръководител проф. д-р Радослав Габровски от ВУЗФ – София.

Предадените от ВУЗФ материали включват документи по представен опис:

1. Актуална автобиография по европейски образец;
2. Копие на дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „магистър";
3. Копие на заповед № 11/06.02.2018 г. за зачисляване в докторантура;
4. Копие на заповед № 103/30.05.2019 г. за отчисляване от докторантура;

5. Копие на протокол № 6/08.05.2019 г. от заседание на обучаващата катедра по чл. 38, ал.3 от Правилника за приемане и обучение на докторанти във ВУЗФ;

6. Списък и копия на публикациите по темата на дисертационния труд – 3 броя;

7. Справка за научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд;

8. Дисертационен труд;

9. Автореферат;

10. Копие на заповед №110/31.05.2019 г. за определяне на научно жури за защита на дисертационния труд.

Докторантът е приложил справка с две статии и един доклад, свързани с тематиката на дисертацията.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантът е роден на 06.03.1956 г. в гр. Бургас. Притежава магистърска степен по Финанси от 1999 г. от Бургаския университет. Трудовата си кариера като икономист започва през май 1993 г. като Управител на ЗПАД България – клон Бургас, където работи до юни 1996 г. От следващия месец е Председател на Съвета на директорите и Главен Изпълнителен директор на ЗАД „Тур инс". След 1999 г. трудовата му кариера е свързана основно с „Алианц България" Холдинг АД. Към настоящия момент е Главен изпълнителен директор ЗАД Енергия, член на НС на ПОД „Алианц България", Председател на Управителния съвет на Национално бюро на българските автомобилни застрахователи и член на УС на Гаранционния фонд.

Има три специализации в института по мениджмънт на Алианц. Владее руски и английски езици.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Въпросите свързани с портфейлния мениджмънт по принцип и конкретно в застраховането са в основата на ефективното управление на всяка компания. В теорията и в практиката липсват комплексни и безспорно доказани разработки по тази проблематика. Същевременно тези въпроси са релативни и с Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година, известна като Платежоспособност II и трябва да бъдат разработвани своевременно и комплексно. Настоящата дисертация е един опит в това отношение, който с убеденост може да се каже, че заслужава адмирации. Всичко

това прави дисертационния труд не само актуален от теоретична, но и от практико приложна гледна точка.

4. Познаване на проблема

Докторантът има много сериозен и доказан практически опит в сферата на застраховането и осигуряването и то на отговорни мениджърски позиции, при това повече от четвърт век. Следователно, той е един от малкото научни работници които познават в дълбочина практическите аспекти на застрахователния мениджмънт, в т.ч. и мениджмънта на агрегиран застрахователен портфейл. От цитираните литературни източници е видно, че той познава проблематиката и в теоретичен аспект.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване е издържана и съотносима изцяло с поставената цел и заложените задачи за нейното постигане. Използвани са адекватни методи и методология за изследване. Следвани са системния, диалектичния и портфейлния подход, което е солидна предпоставка за постигане на обосновани научни резултати.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от увод (обща характеристика на дисертационния труд), три глави и заключение.

В увода коректно са посочени целта, обекта, предмета, изследователската теза, актуалността и значимостта на дисертационния труд.

В първа глава след въвеждането в проблема се прави характеристика на агрегирания застрахователен портфейл и на управлението му. Отделено е значително място на типологизацията и класификацията на застрахователните портфейли от различни аспекти. Акцентирано е на информационното осигуряване. Главата завършва с изводи и обобщения, които съответстват на написаното в нея.

Като цяло главата е разработена професионално, налице е дискусия на автора с останалите специалисти в областта и аргументирана авторска позиция по повечето въпроси, предмет на дисертационния труд.

Втора глава озаглавена „Динамичен мултикритериален анализ и оценка на профила на агрегирания портфейл на ЗАД „Алианц България“, касае количествените и качествени аспекти и параметри на агрегирания застрахователен портфейл на компанията. Тук интерес представляват анализа и оценките на портфейла според рисковите особености, на

генеративния му потенциал и на неговата ефективност. Главата завършва с изводи и обобщения, които съответстват на написаното в нея.

Използваните статистически данни и информацията от счетоводните отчети са автентични и съотносими с изследваната проблематика. И тази глава е разработена професионално. Затова свидетелстват адекватната авторска оценка, изводите и обобщенията в нея и при завършването й.

Трета глава е озаглавена: „Идентифициране на възможни политики и мерки за оптимизиране управлението на застрахователния портфейл на ЗАД „Алианц България". В тази глава се генерират редица приноси от практико приложно естество, защото това е най-практически и целенасочено разработената глава. Практически, защото генерира идеи за по-нататъшното ефективно управление на дружеството, главно чрез обосноваване на мотивите за въвеждане на рисково базирано оптимизиране и мониторинг на застрахователния портфейл и целенасочено, основно защото касае изпълнението на предварително поставената цел и защита на генерираната теза. Тази глава, по подобие на останалите две, също завършва с изводи и обобщения.

Като цяло и тази глава, а с това и целия труд са разработени професионално. В изложението е налице логическа последователност и аргументираност в направените изводи, обобщения и препоръки. Материалът, върху който се градят приносите на дисертационния труд е надежден в качествено и достатъчен в количествено отношение.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационния труд са налице и редица научни и научно-приложни приноси. По-важните от тях са следните:

а) обосноваването на конкретни функции в застраховането и извеждането на генеративната (производствената) функция като определяща;

б) аргументирането и обособяването на параметри и качествени характеристики на портфейла, като симетричност, балансираност, диверсификация и генеративност;

в) апробацията на генеративния потенциал на модела на агрегирания портфейл на базата на реални данни за ЗАД „Алианц България".

Посочените научни и научно-приложни приноси в дисертацията не се отнасят само до създаване на нови класификации. Те имат по-скоро непосредствено отношение до създаване на нови конструкции за изследване на портфейлния мениджмънт в застраховането. Това несъмнено ги прави значими както за науката, така и за практиката. Някои от тях, като

например и не посочения по-горе принос за банкашуранса в застраховането, според автора на дисертационния труд, е вече намерил отражение в реалната практика – посоченото партньорство на ЗАД „Алианц България“ и „Уникредит Булбанк“ АД.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е посочил три публикации по темата на дисертацията: две статии и един доклад.

Статиите са публикувани on line през 2018 г. в VUZF Review, а доклада в Сборник доклади от национална кръгла маса във ВФСИ „Д. А. Ценов“ гр. Свищов през 2018 г. И трите публикации са на български език.

Статиите са със заглавия: „Управлението на агрегирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество“ и „ Качествени параметри на агрегирания застрахователен портфейл: генезис, рискови аспекти и възможни управленски решения в общото застраховане“. Докладът е със заглавие: „ Генеративен потенциал на агрегирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество: концептуални аспекти и индикатори“

И трите публикации са разработени самостоятелно.

При внимателния прочит на публикациите установих, че те са непосредствено свързани с предмета на дисертацията и имат пряко отношение към някои от приносните моменти в нея.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Докторантът е изпълнил минималните национални изисквания, което е дало основание на предлагащата го за защита институция – ВУЗФ, дава същото и на мен, да го приемем като редовен и отговарящ на изискванията участник в настоящата защита.

10. Лично участие на докторанта

По мое дълбоко убеждение и особено след внимателното запознаване с дисертационния труд, считам, че докторанта лично е провел дисертационното изследване. Тук разбира се, водещо и меродавно трябва да бъде мнението на научния му ръководител. Той най-добре би гарантирал, че получените резултати и формулираните приноси са лична заслуга на докторанта.

Категоричен съм, че в дисертацията отсъства плагиатсво и същевременно съм удовлетворен от факта, че авторът води дискусия с останалите автори и аргументира своите позиции.

11. Автореферат

Представеният автореферат от докторанта Орлин Ценков Пенев отразява в голяма степен основните и най-съществените моменти от дисертационния труд. В това му качество, той представлява едно добро резюме за бързо запознаване с основните моменти и постижения в работата на докторанта.

12. Критични забележки и препоръки

Доколкото няма идеален труд и автор, дотолкова и настоящия труд и автор подлежат и на критични бележки. Те се изразяват в следното:

а) да се избягват сложно съставните изречения и чуждиците при писането;

б) да се използват повече автори (освен руските) и от други националности;

в) да се преценят възможностите за използване теориите на Хари Марковиц и Стивън Рос при анализ и оценка на инвестиционни решения, както и при изграждане на добре диверсифицирани инвестиционни портфейли;

г) да се провери и използва позитивна практика от други и подобни сфери на дейност свързани с управлението на портфейли, като разбира се винаги се отчита спецификата на застрахователния бизнес.

13. Лични впечатления

Познавам бегло докторанта и то от периода в който бяхме конкуренти на осигурителния пазар. Моите впечатления за него са изцяло положителни – много добър професионалист, лоялен и етичен колега и винаги с позитивен заряд за нормални човешки отношения.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Предлагам дисертационния труд да бъде публикуван, след като се преработи целенасочено и от него се изведе теоретична част и отделно практико приложно помагало, наръчник, методика или нещо подобно, за управление на агрегиран портфейл на застрахователно дружество.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът **Орлин Ценков Пенев** притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'** на **Орлин Ценков Пенев** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване"

19.06. 2019 г.

Гр. София

Рецензент: .....

/Проф. д-р Богомил Манов/